

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№3(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 704 sahifa,
16-mart, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish metodikasini innovatsion ekotizim sharoitida takomillashtirish	18
Uralova Fotima Baxtiyor qizi	
Malakali sportchilarning kommunikativ qobiliyatlarini takomillashtirishda sotsiologik yondashuv (gandbolchilar misolida).....	23
G. A. Valiyeva	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida motor alaliyali bolalarni ruhiy va nutqiy rivojlantirish usullari	27
Suyunova Surayyo Ulash qizi	
Sog'lom bola ekotizimining asoslari: ovqatlanish, immunitet va rivojlanish	31
Israilova Xusnida Adilovna	
Mobil ilovalar yordamida mustaqil o'qishni rivojlantirish	37
Raximova Feruza Najmiddinovna	
Biologiya darslarida muammoli ta'lim texnologiyasini qo'llash orqali mantiqiy fikrlashni rivojlantirish	42
Dauekeeva Gulistan Orinbaevna	
Talabalarga ingliz tilidagi matnlarni kommunikativ metod yordamida o'qish texnikasini takomillashtirish usullari	46
Mo'minova Mahliyo Axrorjonovna	
Velosiped haydashning afzalliklari.....	49
Raxmonova Go'zal Bobir qizi	
Компетентностный подход как стратегическая основа модернизации образования и его реализация в преподавании русского языка как иностранного в Узбекистане	54
Мирзакбарова Севда Бахиддиновна	
Umumta'lim maktablarida texnologiya fani mashg'ulotlarini tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari va metodlari.....	58
Ziyamova Gulbaxor Tulabayevna	
Типы аббревиации в русском и узбекском языках: сравнительно-типологический анализ.....	62
Рахмонова Бахтигул Пайзилловна	
Maktabgacha ta'limda nutqni rivojlantirish jarayonida didaktik o'yinlardan foydalanish metodikasi	65
Abidjonova Mushtariybonu Qobiljon qizi	
Tarbiyaviy tadbirlarni samarali tashkil etishda maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalarning o'zaro hamkorlik masalalari.....	71
Sanayeva Surayyo Bobonazarovna, Jabborova Shaxina G'affor qizi	
Qadriyatli yondashuv asosida talabalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash mexanizmlarini takomillashtirish ..	76
G'aybullayev Quvonchbek G'olibovich	
Maktab o'quvchilarida stressga barqarorlik namoyon bo'lishining psixologik tahlili	83
Ismoilova N. Z.	
Yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda milliy qadriyatlarning o'rni.....	87
Karshiyev Jaxongir Abdirayimovich	
Funksional savodxonlikni rivojlantirishda o'qish savodxonligining o'rni va ahamiyati	91
Xatamova Munisa Mamadulla qizi	
Transformatsiyalash tizimi asosida o'quvchilarning loyihalash kompetensiyalarini rivojlantirish samaradorligi	95
Jurayeva Zulayxo Islomovna	
Zamonaviy boshqaruv nazariyalarida rahbar muloqoti (transformatsion, kommunikativ va ishtirokchi boshqaruv yondashuvlari asosida).....	102
Islamova Difuza Dilshodovna	

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida pedagogik kompetentlikni tabaqalashgan yondashuv asosida rivojlantirish mazmuni	107
Begmatova Nasiba Mengnarovna	
Bo'lajak maxsus pedagoglarni inklyuziv ta'limda subyektlar faoliyatini o'rgatish metodikasi	112
Dilshodov Abrorjon Dilshodjon o'g'li	
Pre-Reading Activities to Enhance Foreign Language Reading Comprehension: Reading "The Adventures of Tom Sawyer" in 10–11 Grades	118
Djumaniyazova Zulfiya Kaliyevna	
Nutq aktlarini o'rgatishda autentik materiallardan foydalanishning metodik imkoniyatlari (filologik yo'nalish talabalari misolida)	122
Fayzulloeva Chevar G'ayrat qizi	
Yangi O'zbekistonda talaba-yoshlarni milliy yuksaltirishda jadid-marifatparvarlari ilgari surgan g'oyalarning o'rni va roli	125
Mamadaliyev Abduvoxid Maxsitaliyevich	
Gimnastikaning O'zbekistonga kirib kelish va rivojlanish tarixi	128
N. Q. Mamasidova	
Uglevodorodlar tarkibini aniqlashda massa ulushiga asoslangan reflektiv yondashuv (7-9-sinflar misolida)	131
Maxamadiyev Sharofiddin Jumaboyevich, Smanova Zulayxo Asanaliyevna	
Screencasting materiallarini yaratish va ularni o'quv jarayonida qo'llash	134
Maxmudova Dilfuza Meliyevna, Ergashov Niyozxon Ilyozxon o'g'li	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda so'z shakllanishini psixolingvistik asoslari	137
Moxirabonu G'aniyeva Adxam qizi	
Maktabgacha ta'limdagi muammolar va yechimlar: o'zbekiston respublikasi tajribasi	140
N. Sh. Miryusupova	
Interaktiv kartografik resurslar va ularning ta'lim jarayonida qo'llanilishining didaktik, kognitiv hamda metodik asoslari	143
Olimova Aziza Abdullayevna	
Mentorlik tizimining tarixiy ildizlari va rivojlanish bosqichlari	147
Oxunova Dilnoza Qaxxorjonovna, Abdumannonova Durdonaxon Shuxratjon qizi	
Talabalarining psixologik holati va stress omillarining prokrastinatsiyaga ta'siri hamda mustaqil ta'lim faoliyatini qo'llab-quvvatlash usullari	150
Razakov Farxod Kuvondikovich, Rajabov Hikmat Toshevich	
Talabalarni stulda o'tirgan qiyofachi portreti ranglavhasini ishlashga o'rgatish metodikasi	154
Sadatov Chori Xolmuradovich	
Organik kimyo fanini o'qitishda teskari ta'lim va texnologiyalarning ahamiyati	158
Umrbekova Maftuna Ulug'bek qizi, Babanazarova Ayzada Omirbaevna, Abdulkakimova Gulziyba Ziyatdinovna	
Duduqlanishni bartaraf etishda kompleks metodlarini qo'llashning samaradorligi	162
Xasanova Barnoxon Abdusattor qizi	
Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik kompetentligini takomillashtirish	165
Xolbozorova Nasiba Xolbozar qizi	
Проектирование персонализированных образовательных сценариев в дошкольном образовании средствами генеративного искусственного интеллекта	168
Пак Диана Александровна	
Bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda STEAM yondashuvining roli	170
Atenov Jandarbek Dayrabay o'g'li	
Innovatsion ta'lim muhitida talabalarining kasbiy muloqot kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik asoslari	173
Bo'ltakov Sanjarbek Xazratqul o'g'li	
Alohida ta'lim ehtiyojlari mavjud bo'lgan bolalar uchun inklyuziv ta'lim tizimining ahamiyati	176
Mehmonova Nodiraxon Yusufxon qizi	

Duduqlanish nutq kamchiligini korrektsiyalashning maxsus va integratsiyalashgan texnologiyalarini rivojlantirish.....	180
Boxodirova Gulasalxon Ibrohimovna	
Эссе как инструмент формирования и диагностики компетенций в системе высшего образования .	184
Шейхмамбетов Сервер Рефикович	
Matallar va folklor hikoyalari: maktabgacha ta'lim tashkilotlarida interaktiv dars texnologiyalari.....	188
Azimova Nodira Hikmatovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda jismoniy sifatlarni rivojlantirish va ularni sportga yo'naltirishning pedagogik asoslari.....	191
Norboyev Komiljon Jurakulovich, Rustamova Kamola Xayrulla qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida ijtimoiy-gumanitar fanlarning o'qitilishining ahamiyati.....	194
Burkhanova Sabo Tulanovna	
Oliy ta'lim muassasalarida O'zbekistonning eng yangi tarixini o'qitishning metodologik asoslari va muammolari	197
Norbutayeva Guzal Abdig'ofurovna	
Ta'lim tashkilotlarida sifatni boshqarish jarayonlarini tizimli rejalashtirishning nazariy va amaliy asoslari.....	200
Abdurashit Karimovich Avliyakov	
Tarbiya darslari samaradorligini oshirishda abdulla avloniy pedagogik hikmatlaridan foydalanishni metodik tashkil etish.....	204
Daliyeva Eliza Zokir qizi	
Badiiy-tarixiy meros asosida bo'lajak pedagoglarning refleksiv tafakkuri va kasbiy identifikatsiyasini rivojlantirish	207
Qodirova Mavluda Maxodir qizi	
Adabiyot darslarida lirik asarlarni vizual yondashuvlar asosida o'qitish usullari.....	210
Sobitova Mahmudaxon Shuxratbek qizi	
ESG tamoyillarini ta'lim tizimiga joriy etish orqali talabalarda ekologik, ijtimoiy va boshqaruv ko'nikmalarini shakllantirish	216
Tursunova Shahzoda Baxromovna	
Социально-психологические факторы нарушения психологического здоровья в семье	219
Гулру Тургунова	
O'zini tarbiyalash (self-development) g'oyasining Ibn Sino ta'limotidagi o'rni	229
Usmanova E'zoza Zokirjonovna	
Оценка динамики физиологических показателей волейболистов 12–16 лет в предсоревновательный и соревновательный периоды.....	234
Умматалиева Шерзода Шерали угли	
Individual sport turlarida sportchilarning natijadorlik kompetensiyasini motivatsion omillar asosida shakllantirish.....	239
Baratov Nasriddin Karshibayevich	
O'smirlarda internetdan ortiqcha foydalanishning psixologik oqibatlarini	243
Fayziyeva Nodira Sobirovna	
Transakt analiz: shaxslararo muloqotni tahlil qilishning nazariy va amaliy asoslari	247
Nilufar Sayfidinovna Sangirova	
Inklyuziv ta'lim jarayonini boshqarish mexanizmlarini rivojlantirish (umumiy o'rta ta'lim maktablari misolida)	252
Abdug'aniyev Abdurauf Abdumannonovich	
O'zbek milliy kurashining tarixiy rivojlanish bosqichlari va uning yoshlar tarbiyasidagi pedagogik ahamiyati.....	257
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Almardanov Xasan Asqarovich	
Belbog'li kurashning shakllanishi va rivojlanish tarixi: jismoniy tarbiya tizimidagi o'rni va metodik imkoniyatlari	261
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Norqizilov Muxammadbek Sherali o'gli	

Dzyudo kurashining tarixiy evolyutsiyasi va uning ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv asosida qo'llanishi	265
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Norqobilov Jamshid G'ulomovich</i>	
Dzyudo kurashining tarixiy evolyutsiyasi va uning ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv asosida qo'llanishi	270
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Nurullayev Fazliddin Murodulla o'gli</i>	
Raqamli muhitda shaxs xulq-atvori dinamikasi (bolalik va o'smirlilik misolida)	275
<i>Raimdjanov Mirkarim Tolibjon o'g'li</i>	
O'quvchilarning intellektual qobiliyatlarini oshirishning pedagogik va psixologik asoslari	278
<i>Suvanova Baxtigul Baxridinovna</i>	
Xalqaro tajriba asosida o'quvchilarda tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish mexanizmlari	283
<i>Azimov I. T., Mirzayeva N. I.</i>	
Boshlang'ich sinflarda ingliz tili o'qitishda didaktik vositalardan foydalanish	288
<i>Ziyaboyeva Sevara Saydullayevna</i>	
Yuqori malakali o'rta masofaga yuguruvchilarning jismoniy rivojlanish dinamikasi	292
<i>Nazarov Nuriddin Baxranovich</i>	
Maktab direktorining partisipativ boshqaruv faoliyatida qarorlar qabul qilish jarayonida ishtirokchilarning roli	297
<i>Jabborova Yulduzxon Hasan qizi</i>	
Tibbiyotda nizoli vaziyatlar va ularni bartaraf etish usullari	301
<i>Olimova Dono Shakirovna, Baxtiyorova Shahnoza Mansurbekovna</i>	
Ichki kasalliklarni tashxislashda klinik fikrlashning o'rni	304
<i>Tilavova Muqaddas, Hasanova Munisa, Mamatqulova Fayzo, Hakimova Xonbuvi Hakimovna</i>	
Транснациональные компании и проблема суверенитета национального государства	307
<i>Ф. Равшанов, Л. Сохибова</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda o'quv-biluv faoliyati motivatsiyasini rivojlantirishning pedagogik ahamiyati	311
<i>Muhammadiyeva Manzura Maratovna, Musulmonova Sabrina Akmal qizi</i>	
Texnologik ta'limda xorijiy tajriba	316
<i>Lochinbek Abdirasulov</i>	
Talabalarda ilmiy-tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari	319
<i>Saffarova Mohidil Axmadovna, Mustafayeva Feruza Anvar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ona tili darslaridagi asosiy resurslari: "ona tili" darsligi, mashq daftari, o'qituvchi kitobi ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omili sifatida	324
<i>Soatova Hilola Shuhrat qizi</i>	
Harbiy vatanparvarlik tarbiyasi – zamonaviy jamiyat taraqqiyotining muhim omili sifatida	328
<i>R. D. Mustayev, H. F. Abduvositov</i>	
Русскоязычная литература Узбекистана современного периода: проблематика, поэтика и художественный анализ	332
<i>Чернова Татьяна Алексеевна</i>	
O'smirlar orasida tengdoshlar bosimi va uning psixologik ta'siri	335
<i>Toshpo'latova O'g'iloy Baxtiyor qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning maktabgacha yoshdagi bolalarda iste'mol madaniyatini shakllantirish jarayonida targeting yondashuvining pedagogik nazariy asoslari	339
<i>D. G. Umnov</i>	
Ona tili darslarini ikkinchi til tamoyillari asosida tashkil etish masalalari	344
<i>Maxkamova Guluzroxon Abdumutalibovna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ishlarni pedagogik jihatlardan tashkil etishning nazariy va amaliy aspektlari	347
<i>Mahkamov Mahammadjon Dadajonovich</i>	
Boshlang'ich sinflarda interfaol metodlar asosida dars jarayonini takomillashtirish metodikasi	351
<i>Muhammadjonova Durdonaxon Bahromjon qizi</i>	
Tarix darslarini modellashtirishda pedagogik metodlar tasnifi va ularning samaradorligi	354
<i>Ikrom Qodirov</i>	

Hadassah gospital maktabi modelining o'ziga xos xususiyatlari, pedagogik samaradorligi va uni O'zbekiston gospital maktablariga tatbiq etishning ahamiyati	357
<i>Abdullayev Aziz Habibullayevich, Ochilov Orazbek Qosim o'g'li, Alimova Dono Abbosxanovna</i>	
Davlat boshqaruvi tizimida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni baholash va prognozlash metodologiyasi.....	361
<i>Amirxo'jayev Shukurjon Qurbonovich, Sotvoldiyev Akbarjon Umidjon o'g'li</i>	
Neyropedagogik yondashuv asosida o'quvchilarda pozitiv fikrlashni rivojlantirishning ilmiy-nazariy va amaliy asoslari	364
<i>Babakulova Dilnoza Ramazonovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda nutqiy nuqsonlarning oldini olish va o'quvchilarning talaffuz madaniyatini shakllantirish metodikasi	367
<i>Baxtiyorova Nastarin Baxriddinovna, Daminova Dilbar Melimurodovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining bilim olishga qiziqishini oshirishda gamifikatsiya elementlaridan foydalanishning nazariy-metodik asoslari.....	370
<i>G'aniyeva Gulxayyo Islom qizi, Raxmatova Shaxlo Mansurovna</i>	
Ingliz tili darslarida kitobxonlik ko'nikmalarining o'ziga xosligi	373
<i>Jo'raboyeva Turg'unoy Ikromjon qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida lingvokognitiv kompetentlikni rivojlantirishning didaktik tizimi.....	377
<i>Kozimova Sadoqat</i>	
Umumta'lim maktablarida tabiiy fanlar (science)ni o'qitish orqali ekologik savodxonlikni shakllantirishning pedagogik asoslari	380
<i>Majitov Turg'unali Anvar o'g'li</i>	
Oilaviy munosabatlarda manipulyativ muloqot indikatsiyasi: psixologik tahlil va eksperimental natijalar	383
<i>Nishanova Zulfizar Yashin qizi</i>	
Bo'lajak mutaxassislarining kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishda raqamli ta'lim texnologiyalarining o'rni.....	386
<i>Nurulloyev Firuz No'monjonovich</i>	
Talabalarining kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishning tarixiy-pedagogik asoslari (ma'rifatparvar mutafakkirlar merosi misolida).....	390
<i>Sabirov Kaxramon Bektursun o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi 5-6 yoshli bolalarda muammoli vaziyatlarni mustaqil yechish qobiliyatini shakllantirish metodikasini takomillashtirish.....	393
<i>Tillayeva Vasila O'ktam qizi</i>	
Kritik fikrlash kompetensiyasining pedagogik va didaktik mazmuni	398
<i>Tursunaliyev Shaxzod Sherali o'g'li</i>	
Kurashchi qizlarning texnik harakatlarini kinematik va kinetik modellashtirish	402
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi</i>	
Oliy ta'limda ishga doir muloqot asoslari fanini o'qitish orqali talabalarning og'zaki fikrlash va nutq faoliyatini rivojlantirish	406
<i>Yuldasheva Dilnoza Bekturodovna</i>	
Роль онлайн-платформ и образовательных сервисов в формировании ответственности студентов.....	409
<i>Гуламов Жасур Баходирович</i>	
Изучение изменений полярного переключения негативных и позитивных эмоций среднего воздействия в процессе развития/реабилитации механизмов эмпатии	413
<i>Ягудин Дмитрий Рустамович</i>	
Produktiv nutq ko'nikmalari orqali nutq aktlarini o'qitish samaradorligi.....	421
<i>Sadikov Erkin Tursunovich</i>	
Проблемы формирования письменной коммуникативной компетенции у студентов выпускных курсов высших учебных заведений	424
<i>Раджабова Зебинисо Анваровна</i>	
Pedagogika sohasida yangi ilmiy yo'nalish – pedagogik innovatsiya.....	427
<i>M.U. Raxmanova</i>	

Muammoli o'qitish asosida kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish.....	431
<i>Giyasova Shaxnoza Abdurafikovna</i>	
9–10 yoshli o'quvchilar orasidagi nizolarni korreksion yondashuv bilan boshqarish	435
<i>Qulmatov Sindorqul Ibragimovich, Yarbekova Yulduz Bahromjon qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda raqamli mediakompetentlikni rivojlantirish	439
<i>Mo'minova Madina, Mamasodiqova Saida</i>	
Разработка приложения для визуализации и анализа решения задач линейного программирования.....	442
<i>Маматов Ислонбек Ильесович, Бурунова Муниса Баходировна</i>	
Mustaqil ta'lim topshiriqlarini integrativ modellashtirish tashkiliy-metodik muammo sifatida	448
<i>Ibroximova O'g'iloy Inomjon qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda axloqiy tarbiyani baholash va "tarbiya kundaligi"ni joriy etish metodikasi.....	451
<i>Norimboyeva Sarvinov Abror qizi, Norimboyeva Sarvinov Abror qizi</i>	
Talabalarda vatanparvarlik fazilatlarini rivojlantirishning nazariy-pedagogik va didaktik asoslari	456
<i>Xaydaraliyev Xurshid Xamidullayevich</i>	
Zamonaviy yosh oilalarda gender munosabatining o'rganilganlik holati	462
<i>Abduqayumova Gulnoza Karimjon qizi</i>	
Arifmetik progressiyani o'qitishda "progressiya konstruktori" amaliy-tadqiqot metodining samaradorligi....	466
<i>Abdurahmonova Zamira Raxmatullayevna</i>	
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetentligini shakllantirishning mazmuni.....	471
<i>Ashurova To'lg'anoy Ergashevna</i>	
Onlayn shaxmat platformalarining boshlang'ich sinf o'quvchilari tafakkuriga ta'siri	475
<i>Boboqulov Chori Urolovich</i>	
Ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish.....	480
<i>Kadirkulov Dilmurod Alimahamedovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda muloqot madaniyatini shakllantirish mezonlari.....	485
<i>Mirsagatova Nargiza Sayfullayevna</i>	
Communicative Language Teaching in Modern Classrooms: Strengths, Limitations, and Pedagogical Implications	490
<i>Mirzaliyeva Sarvinov</i>	
Pedagogika oliy ta'lim muassasasi talabalarining fizikadan metodik faoliyatga tayyorgarligini rivojlantirish	493
<i>Murtazayev Zohid Murtazayevich</i>	
Zo'ravonlikning inson ruhiyatiga salbiy ta'siri va oqibatlarini	497
<i>Mutabarxon Maxsudova</i>	
STEM ta'limi sharoitida o'quvchilarning texnik tafakkurini rivojlantirishning transdisiplinar metodik modeli	501
<i>Normuxamedov Zarif</i>	
Jadidchilar asarlarida boshlang'ich ta'limga oid pedagogik qarashlarning nazariy asoslari	507
<i>Sariboyeva Aziza G'apur qizi</i>	
Pedagogika tarixida dars samaradorligini oshirish bo'yicha qarashlar va amaliyotdagi innovatsion loyihalar tahlili.....	510
<i>To'raqulova Feruza Jobir qizi</i>	
Yosh qizlarda shaxsiy mustaqillik va oilaviy mas'uliyat muvozanati	514
<i>To'xtamatova Nargiza, Boltaboyeva Marg'uba</i>	
Individual dars mashg'ulotlari orqali boksning faolligini aniqlash xususiyatlari	517
<i>Usmonov Mansur Qurbonmurotovich</i>	
Преимущества и недостатки использования виртуальных лабораторных работ по физике	522
<i>Тилова Турдихол Баратовна</i>	
Neyrolingvistik dasturlashning (NLD) nazariy va amaliy jihatlarini	529
<i>Xolikova Dilobarxon Maxsitovna</i>	

Tabiiy fanlar darslarini o'qitishda muammoli texnologiyalardan foydalanish usullari	533
<i>Ochilova O'g'iloy Mardon qizi</i>	
Communicative-Pragmatic Analysis of Binary-Based Paremmas in English, Uzbek, and Russian Languages.....	537
<i>Jumanova Sabrina Vaydullo kizi</i>	
Kurash mashg'ulotlarida raqamli texnologiyalar qo'llanilishi.....	542
<i>Melikuziyev Azizjon Adaxamjon o'g'li</i>	
O'spirinlarda kasbiy tanlov noaniqligi sharoitida mustaqil qarorlarni rivojlantirishning psixologik xususiyatlari	546
<i>Karimova Gulxumor Shodi qizi</i>	
ChatGPT kabi til modellarining ta'lim va fan sohasiga ta'siri	550
<i>Djabbarova Xabiba Kuvandikovna</i>	
Biologiya ta'limida qo'llaniladigan masala va mashqlarning turlari, mazmuni va kreativlikni rivojlantirishdagi o'rni	554
<i>Yusupova Lobar Nizomjon qizi, Raxmatov Uchkun Ergashevich</i>	
Сравнительный анализ русской и узбекской концептосфер в контексте преподавания РКИ.....	560
<i>Рустамова Феруза Махмуджановна</i>	
Professional ta'lim muassasalari o'quvchilarining kasbiy madaniyatini kompetensiyaviy yondashuv asosida rivojlantirish texnologiyalari	565
<i>Imomov Musurmon Pirnazarovich</i>	
Boshlang'ich ta'limda aksiologik qadriyatlar va raqamli kompetensiyalarni uyg'un rivojlantirish metodikasi.....	572
<i>Shabbazova Dilfuza Ruzikulovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy ijodkorligini rivojlantirishda klaster integratsiyasi va refleksiv yondashuvning o'rni	576
<i>Shabbazova Nodira Xamzayevna</i>	
Umumta'lim maktablarida immersiv texnologiyalar imkoniyatlaridan foydalanish	579
<i>Axmedova Dilnoza Baxtiyor qizi</i>	
Tasviriy san'at ta'limida kompozitsiya o'qitishning takomillashtirilgan metodik tizimi.....	581
<i>Karshiboyeva Dilafuz Boxodirovna</i>	
Bo'lajak ona tili o'qituvchilarining og'zaki va yozma nutqini rivojlantirishda refleksiv topshiriqlarning o'rni .	584
<i>Altibayeva Malika Kuvandikovna</i>	
STEAM yondashuvi asosida rivojlantiruvchi markazlarning samaradorligini oshirish yo'nalishlari.....	587
<i>O'rinova Feruza O'ljayevna, To'xtaboyeva Maftunaxon G'aniyevna</i>	
Aholi o'rtasida ommaviy sportni rivojlantirishning ilmiy-uslubiy asoslari	591
<i>Davulov Ozodbek Qalandarovich</i>	
Tasavvufda ma'naviy tarbiya tushunchasi va uning nazariy-metodologik asoslari.....	595
<i>Satimova Sevinch Sardorbekovna</i>	
Teaching Literary and Non-Literary Forms of Speech to Young Learners.....	600
<i>Nargiza Tulyaganova</i>	
Pedagog kadrlarni innovatsion faoliyatga tayyorlashni boshqarish tizimini takomillashtirishning metod va mexanizmlari	604
<i>Aziboyev Shuhrat Olimovich</i>	
Cerebral falajli bolalarda sensor, diqqat va motor funksiyalar integratsiyasining faktorli tahlili	608
<i>Karimberdiyev Azamat Axmadjon o'g'li</i>	
O'smirlik davrida emotsional intellektni namoyon bo'lishining psixologik xususiyatlari	614
<i>Djumabaeva Manzura Bagibekovna, Zoirova Laylo Alisher qizi, Umirboyeva Zaxro Dilmurod qizi</i>	
Zamonaviy ta'lim modellari mohiyati va ularning pedagogik tizimdagi o'rni (4K, 5E, 5I modellari misolida).....	617
<i>Raxmatov Uchkun Ergashevich, Qodirova Marjona Azamat qizi</i>	
Ayollarni iqtisodiy faollikka tayyorlashda o'quv dasturlarini loyihalash tamoyillari	624
<i>Diyarova Shaxloxon Rovshan qizi</i>	

Interfaol ta'lim metodlari asosida o'qituvchilarning kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasi: tajriba-sinov natijalari tahlili	628
Abdiyeva Shodiyona Yodgor qizi	
Raqamli muhitda maktabgacha ta'lim tarbiyalanuvchilarining qo'shimcha ta'limini tashkil etish: tadqiqotlar sharhi	633
Amanova Dilorom Faxritdin qizi	
Kognitiv tilshunoslikda skript atamasi va uning voqelanish mexanizmlari	637
Fayzullayev Shohrux	
The Concept of Blended Learning and its Role in the Modern Educational Paradigm	641
Fozilova Maxina Adashevna	
Finlyandiya boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematika fanini o'qitish metodikasi	645
G'aybulloyeva Yulduz Mexriddinovna	
Xalq hunarmandchiligi bo'yicha o'quvchilarning kreativ qobiliyatini rivojlantirish	651
Isoqov Shohruh Turabek o'g'li	
Communicative-Pragmatic Analysis of Binary-Based Paremias in English, Uzbek, and Russian Languages	654
Jumanova Sabrina Vaydullo kizi	
Internet-risk profilaktikasining bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashdagi o'rni	659
Mamatxanova Nargiza Toxirovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni samarali tashkil etishning psixologik-pedagogik shart-sharoitlari	663
N. Sh. Abdullayeva, F. R. Valiyeva, S. S. Raximova	
Musiqiy-ritmik harakatlarning asosiy komponentlari va ularni rivojlantirishda SI imkoniyatlari	667
O. A. Shodiyeva	
Oliy ta'lim muassasalarida kredit-modul tizimi asosida ta'limni tashkil etishning pedagogik xususiyatlari ..	672
Y. R. Azzamov	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida integratsion yondashuv asosida bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashning pedagogik asoslari	676
Yakubova Zilola Zikirovna	
Aksiologik yondashuv asosida talabalarda mas'uliyatni rivojlantirish pedagogik muammo sifatida	679
Teshayeva Dilnoza Chori qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarni tasviriy faoliyat turlari asosida estetik tarbiyalash masalalari.	684
Yuldasheva Dilshoda To'liqinovna	
Профессиональная рефлексия как фактор развития научного интеллекта будущего педагога в системе педагогического образования	688
Анварова Хуснора, Исохонова Азиза	
Толерантность в мультикультурном обществе	692
Бекбосынова З. К.	
Методика работы над ошибками как средство повышения грамотности	696
Исмаилова Мадинабону	
Методы и подходы к развитию профессиональной лексической компетенции студентов военных направлений	701
Хамидова Нигора Тулкуновна	

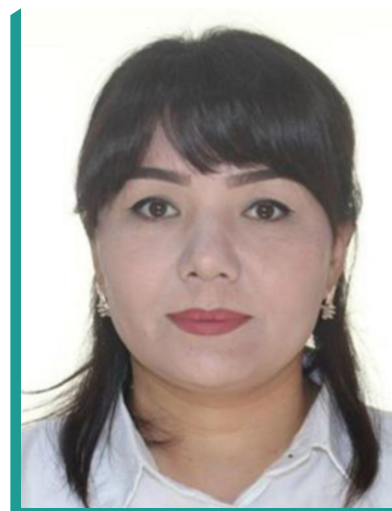
STEAM YONDASHUVI ASOSIDA RIVOJLANTIRUVCHI MARKAZLARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI

ШКОЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ
SCHOOL EDUCATION
MAKTAB TA'LIMI

O'rinova Feruza O'ljayevna

Farg'ona davlat universiteti,
maktabgacha ta'lim kafedrası professori
pedagogika fanlari nomzodi, dotsent

To'xtaboyeva Maftunaxon G'aniyevna

Farg'ona davlat universiteti magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada STEAM (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics) yondashuvi asosida rivojlantiruvchi markazlar faoliyatining samaradorligini oshirish masalalari tahlil qilinadi. Xorijiy tajribalar asosida maktabgacha ta'lim tizimida fanlararo integratsiya, innovatsion metodlar hamda ijodiy faoliyat orqali bolalarda kognitiv va ijodiy kompetensiyalarni rivojlantirish imkoniyatlari yoritiladi. Shuningdek, pedagoglarning roli, monitoring tizimi hamda raqamli texnologiyalarni integratsiya qilish masalalari kompleks tarzda ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: STEAM ta'limi, innovatsion yondashuv, rivojlantiruvchi markazlar, fanlararo integratsiya, kognitiv kompetensiya, ijodiy tafakkur, monitoring tizimi.

Abstract: This article analyzes the issues of improving the effectiveness of developmental centers based on the STEAM (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics) approach. Based on international experience, it highlights the opportunities for developing children's cognitive and creative competencies through interdisciplinary integration, innovative methods, and creative activities in preschool education. In addition, the role of teachers, monitoring systems, and the integration of digital technologies are comprehensively examined.

Key words: STEAM education, innovative approach, developmental centers, interdisciplinary integration, cognitive competence, creative thinking, monitoring system.

Аннотация: В данной статье анализируются вопросы повышения эффективности деятельности развивающих центров на основе подхода STEAM (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics). На основе зарубежного опыта освещаются возможности развития когнитивных и творческих компетенций у детей посредством междисциплинарной интеграции, инновационных методов и творческой деятельности в системе дошкольного образования. Также комплексно рассматриваются роль педагогов, система мониторинга и интеграция цифровых технологий.

Ключевые слова: STEAM-образование, инновационный подход, развивающие центры, междисциплинарная интеграция, когнитивная компетенция, творческое мышление, система мониторинга.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimini modernizatsiya qilish jarayonida STEAM yondashuvi muhim pedagogik konsepsiya sifatida namoyon bo'lmoqda. Mazkur model ta'limni faqat nazariy bilimlar bilan cheklab qo'ymasdan, uni amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtirish orqali bolalarda mustaqil fikrlash, muammolarni hal etish va ijodiy yondashuvni shakllantirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, maktabgacha ta'lim bosqichida rivojlantiruvchi markazlar orqali STEAM yondashuvini joriy etish bolalarning tabiiy qiziqishi, tajriba o'tkazishga bo'lgan intilishi hamda bilish faolligini qo'llab-quvvatlaydi.

Hozirgi kunda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish jarayonida innovatsion pedagogik yondashuvlar qatorida STEAM modeli (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics) alohida o'rin egallaydi. Ushbu yondashuv ta'limni nafaqat nazariy bilimlarni o'zlashtirish jarayoni sifatida, balki bolalarda mustaqil fikrlashni rivojlantirish, muammoli vaziyatlarda samarali yechim topish hamda texnik va ijodiy tafakkurni uyg'un ravishda shakllantirishga yo'naltirilgan tizim sifatida talqin etadi. Ayniqsa, maktabgacha ta'lim bosqichida STEAM faoliyatini tashkil etish bolalarning tabiiy qiziqishini qo'llab-quvvatlash, bilish jarayonlarini faollashtirish va shaxsiy kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki aynan ushbu yosh davrida bola atrof-muhitni faol o'rganishga, tajriba o'tkazishga, savollar berishga hamda o'z kashfiyotlarini amaliy jihatdan sinab ko'rishga kuchli ehtiyoj sezadi. Shu bois, STEAM yondashuvi markazli ta'lim muhiti bilan uyg'unlashgan holda ta'lim jarayoni tabiiy, faol va ijodiy xarakter kasb etadi.

Rivojlantiruvchi markazlar bolalarning mustaqil bilish faoliyatini tashkil etishga xizmat qiluvchi muhim o'quv muhitidir. Mazkur markazlar orqali bola turli fan sohalarini amaliy tajriba asosida o'zlashtiradi. STEAM yondashuvi asosida tashkil etilgan rivojlantiruvchi markazlarning samaradorligi, avvalo, bolalarning kognitiv (bilish) va ijodiy kompetensiyalarini bir vaqtning o'zida rivojlantirish imkoniyati bilan belgilanadi. Bunda bola tayyor bilimni passiv tarzda qabul qilmaydi, balki uni o'z faoliyati jarayonida mustaqil ravishda kashf etadi, sinovdan o'tkazadi, natijalarni tahlil qiladi va tegishli xulosalar chiqaradi. Natijada u o'quv jarayonining passiv ishtirokchisi emas, balki faol subyekti sifatida shakllanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

STEAM yondashuvi ta'lim jarayonini fanlararo integratsiya asosida tashkil etishni talab etadi. Har bir rivojlantiruvchi markazda fan (Science), texnologiya (Technology), muhandislik (Engineering), san'at (Art) va matematika (Mathematics) komponentlari o'zaro uyg'unlashgan holda faoliyat yuritadi. Masalan, tajriba markazida bola tabiat hodisalarini kuzatar ekan, u ilmiy tahlilni amalga oshiradi (S), natijalarni o'ichaydi (M), tajriba sharoitini yaratadi (E), texnik vositalardan foydalanadi (T) hamda natijalarni tasviriy shaklda ifodalaydi (A). Bunday integratsiyalashgan faoliyat bolaning tafakkurini kompleks tarzda faollashtirib, idrok, xotira, mantiqiy tahlil va tasavvur jarayonlarining bir vaqtning o'zida rivojlanishini ta'minlaydi. Shu bois rivojlantiruvchi markazlarda STEAM yondashuvini samarali tashkil etish kognitiv va ijodiy kompetensiyalarni shakllantirishning muhim mexanizmlaridan biri hisoblanadi.

Kognitiv kompetensiyalar deganda bolaning bilish faoliyati jarayonida axborotni qabul qilish, qayta ishlash, tahlil qilish, faraz ilgari surish, xulosa chiqarish va amaliy natija yaratish qobiliyatlari tushuniladi. STEAM faoliyati aynan ushbu jarayonlarni tabiiy va o'yin asosidagi muhitda rivojlantiradi. Masalan, bola tajriba markazida suvning bug'lanish jarayonini kuzatar ekan, u nafaqat hodisani idrok etadi, balki uning sabablarini tahlil qiladi, farazlar ilgari suradi, natijalarni aniqlaydi hamda ularni amaliy faoliyat bilan bog'laydi. Bu jarayon tafakkur, xotira, idrok va tahlilning o'zaro uyg'un faoliyatini ta'minlaydi. Shu bilan birga, bola yangi vaziyatlarda o'z bilimlarini qo'llashni o'rganadi, bu esa metakognitiv (ya'ni o'z fikrlash jarayonini boshqarish) ko'nikmalarni shakllantiradi.

Ijodiy kompetensiyalar esa bolada yangi g'oyalar yaratish, tasavvur qilish, muammoli vaziyatlarda noodatiy yechimlar topish, dizayn va estetik idrok asosida fikrlash qobiliyatlarini ifodalaydi. STEAM faoliyati mazkur kompetensiyalarni rivojlantirish uchun tabiiy va samarali muhit yaratadi. Masalan, ijod markazida bola oddiy materiallardan yangi model yaratadi; bu jarayonda u muhandislik, matematika va san'at elementlarini o'zaro uyg'unlashtiradi. Natijada bola har bir buyum yoki hodisaga ko'p qirrali yondashishni, yangi g'oyalar ilgari surishni hamda amaliy yechimlar ishlab chiqishni o'rganadi. Bu jarayon orqali bola "tayyor bilim"ni emas, balki "yaratilgan bilim"ni egallaydi.

Kognitiv va ijodiy kompetensiyalar o'zaro uzviy bog'liq bo'lib, ularning uyg'un rivojlanishi bola tafakkurining mustaqil shakllanishiga xizmat qiladi. Agar kognitiv kompetensiya "nimani va qanday bilaman" degan savolga javob bersa, ijodiy kompetensiya "mavjud bilimlardan qanday foydalanaman" degan masalani hal etadi. Shu bois STEAM faoliyati orqali bola o'zlashtirgan bilimlarini yangi kontekstlarda qo'llash, ularni amaliy tajribaga tatbiq etish, muammolarni chuqur tahlil qilish hamda ijodiy yechimlar ishlab chiqish qobiliyatlarini rivojlantiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Rivojlantiruvchi markazlarda STEAM faoliyatining samaradorligini oshirishda tarbiyachining roli muhim ahamiyat kasb etadi. Tarbiyachi ushbu jarayonda an'anaviy bilim beruvchi sifatida emas, balki faoliyatni boshqaruvchi, yo'naltiruvchi va ta'limiy muhitni tashkil etuvchi subyekt sifatida ishtirok etadi. U bolaga tayyor yechimni taqdim etmaydi, balki savollar, muammoli vaziyatlar va topshiriqlar orqali uni mustaqil fikrlashga undaydi. Masalan, "Nima uchun bu narsa harakatlanadi?", "Qanday qilib suvni ko'tarish mumkin?", "Qanday yo'l bilan bu qurilma mustahkam turadi?" kabi ochiq savollar orqali bolada tahliliy va tajribaga asoslangan tafakkur rivojlantiriladi.

Shu bilan birga, tarbiyachining kasbiy tayyorgarligida STEAM kompetensiyalarini rivojlantirish zarur hisoblanadi. Tarbiyachi texnologik vositalardan samarali foydalanishni bilishi, fanlararo bog'lanishlarni tahlil qila olishi hamda ijodiy loyihalarni boshqarish ko'nikmalariga ega bo'lishi lozim. Mazkur maqsadda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagoglar uchun STEAM yo'nalishidagi metodik seminarlar, treninglar va master-klasslarni tashkil etish samarali natija beradi.

STEAM asosida tashkil etilgan rivojlantiruvchi markazlar faoliyatining samaradorligini baholashda monitoring tizimini takomillashtirish muhim o'rin tutadi. Ushbu tizim bola rivojlanishini faqat baholash bilan cheklanmay, balki uni tahlil qilish va yanada rivojlantirishga yo'naltirilgan bo'lishi zarur. Monitoring jarayoni bolalarning dastlabki kognitiv va ijodiy rivojlanish darajasini aniqlash, markazlardagi faoliyat davomida bola ishtiroki, mustaqilligi, savol berish faolligi, faraz ilgari surish darajasi hamda ijodiy yondashuvini muntazam kuzatish va qayd etish, shuningdek, o'zlashtirilgan bilimlar, shakllangan kompetensiyalar va rivojlanish dinamikasini kompleks tahlil qilish kabi bosqichlarni o'z ichiga oladi. Monitoring tizimida portfel (bola ishlar to'plami), kuzatuv jurnallari, refleksiya savolnomalari va bolalar ishlari namunalari asosida sifatli tahlil olib borish tavsiya etiladi. Baholash jarayonida "to'g'ri" yoki "noto'g'ri" yondashuv mezonlaridan voz kechib, faoliyat jarayonini qadrlash tamoyiliga ustuvor ahamiyat berish maqsadga muvofiqdir. Ya'ni, bolaning muammoga qanday yondashgani, qanday savollar bergani va qanday g'oyalarni ilgari surgani monitoring markazida bo'lishi lozim.

Samaradorlikni oshirishning yana bir muhim yo'nalishi rivojlantiruvchi markazlar faoliyatiga raqamli texnologiyalarni integratsiya qilish bilan bog'liq. Interaktiv doskalar, raqamli qurilmalar, simulyatsiyalar va vizual tajriba videolari bolalarning kuzatuvchanligini oshiradi, diqqatini jalb etadi hamda kognitiv jarayonlarni qo'llab-quvvatlaydi. Masalan, tajriba markazida virtual mikroskop yoki raqamli ob-havo stansiyasidan foydalanish bolaning ilmiy tahlil ko'nikmalari va texnologik tafakkurini uyg'un ravishda rivojlantirish imkonini beradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

STEAM yondashuvi asosida tashkil etilgan rivojlantiruvchi markazlar bolalarda fanlararo tafakkur, muammoli tahlil, ilmiy izlanish, texnik fikrlash hamda estetik idrokni uyg'un shaklda rivojlantirish imkonini beradi. Kognitiv va ijodiy kompetensiyalarni rivojlantirish ushbu jarayonning markazida turadi, chunki ular bolaning intellektual salohiyatini amaliy faoliyat bilan uzviy bog'laydi. Tarbiyachi esa mazkur jarayonning yo'naltiruvchisi sifatida o'zining metodik tayyorgarligi, kuzatuvchanligi va innovatsion yondashuvi orqali markazlar samaradorligini belgilaydi.

Monitoring tizimi, interfaol usullar hamda raqamli texnologiyalarni integratsiyalash orqali STEAM asosidagi markazlar faoliyati yanada takomillashtiriladi. Natijada maktabgacha yoshdagi bola o'z bilimlarini amaliyotda qo'llay oladigan, mustaqil fikrlaydigan, ijodkor va innovatsion tafakkurga ega shaxs sifatida shakllanadi. Shu tariqa STEAM yondashuvi ta'limni kelajak kompetensiyalariga moslashtiruvchi, rivojlantiruvchi va kognitiv salohiyatni to'liq ro'yobga chiqaruvchi universal model sifatida o'z ahamiyatini tobora oshirmoqda.

Zamonaviy ta'lim jarayonida STEAM yondashuvi (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics) bolalarda kompleks tafakkur, fanlararo bog'lanishlarni anglash, muammoli vaziyatlarda samarali yechim topish hamda ijodiy yondashuvni shakllantirishga xizmat qiluvchi innovatsion pedagogik konsepsiya sifatida alohida ahamiyat kasb etmoqda. Mazkur yondashuvning mohiyati shundan iboratki, u ta'limni faqat nazariy bilim berishdan amaliy faoliyatga yo'naltiradi, ya'ni bola o'z bilimlarini tajriba, kuzatish, konstruktorlik faoliyati, o'yin va ijodiy jarayonlar orqali mustaqil ravishda shakllantiradi. Bu esa ta'lim jarayonini passiv o'zlashtirishdan faol bilish faoliyatiga aylantiradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, STEAM yondashuvi o'zining nazariy-metodologik asoslarini konstruktivizm, kognitiv psixologiya hamda integrativ o'qitish nazariyalariga tayanadi. Piaget, Vygotskiy, Bruner va Dewey kabi olimlar tomonidan ilgari surilgan "bilimni faol kashf etish", "yaqin rivojlanish zonasida o'qitish" hamda "tajriba asosida o'rganish" tamoyillari STEAM konsepsiyasining ilmiy poydevorini tashkil etadi. Ushbu yondashuv maktabgacha ta'lim tizimida, xususan, rivojlantiruvchi markazlar faoliyatida qo'llanilganda, bolalarning bilish faoliyati tabiiy, o'yinli va ijodiy muhitda shakllanadi.

Rivojlantiruvchi markazlar STEAM yondashuvini amaliyotga tatbiq etuvchi asosiy pedagogik maydon hisoblanadi. Har bir markaz (matematika, tabiat, konstruktorlik, ijod va tajriba) o'zida fanlararo integratsiyani mujassamlashtiradi. Jumladan, matematika markazida mantiqiy va muhandislik tafakkuri, tabiat markazida kuzatuvchanlik va ilmiy fikrlash, ijod markazida estetik idrok va dizayn tafakkuri, konstruktorlik markazida texnik tafakkur, tajriba markazida esa ilmiy tahlil va sabab-oqibatli fikrlash rivojlantiriladi. Ushbu markazlarda fan (Science), texnologiya (Technology), muhandislik (Engineering), san'at (Art) va matematika (Mathematics) komponentlari uyg'un holda qo'llanilganda, bola o'z faoliyatida idrok, tafakkur, xotira, diqqat va tasavvur kabi barcha kognitiv jarayonlarni kompleks tarzda ishg'a soladi.

Rivojlantiruvchi markazlarda STEAM yondashuvini samarali joriy etish mexanizmlari sifatida o'yin, tajriba, muammoli topshiriqlar hamda loyihaviy faoliyat muhim vositalar sifatida e'tirof etiladi. Aynan shu faoliyatlar orqali bola o'zlashtirayotgan bilimlarini amaliyotda sinab ko'radi, farazlar ilgari suradi, natijalarni kuzatadi va xulosalar chiqaradi. Shu jarayonda u mantiqiy va ijodiy tafakkurni birgalikda rivojlantiradi. Demak, STEAM integratsiyasi ta'limni "nimalarni bilish kerak" bosqichidan "qanday qilib bilish kerak" bosqichiga olib chiqadi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, STEAM yondashuvi asosida tashkil etilgan markazlar faoliyati bolalarda kognitiv va ijodiy kompetensiyalarni samarali rivojlantiradi. Kognitiv kompetensiya axborotni qabul qilish, qayta ishlash va tahlil qilish jarayonlarini ifodalasa, ijodiy kompetensiya bilimni yangi vaziyatlarda qo'llash, yangi g'oyalar ilgari surish va noodatiy yechimlar topish qobiliyatini rivojlantiradi. Ushbu ikki kompetensiyaning uyg'un rivojlaniishi bolaning tafakkurini mustaqillikka olib keladi hamda uning o'z faoliyatini ongli ravishda boshqarish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Shuningdek, tadqiqotda tarbiyachining roli rivojlantiruvchi markazlar samaradorligini belgilovchi muhim omil sifatida asoslab beriladi. Tarbiyachi bu jarayonda bilim beruvchi emas, balki yo'naltiruvchi, motivator va ta'limiy muhitni tashkil etuvchi fasilitator sifatida ishtirok etadi. U bolaga tayyor javoblarni bermaydi, balki savollar, muammoli vaziyatlar va tajribalar orqali ularni izlanishga, tahlil qilishga va ijodiy fikrlashga undaydi. Shu bilan birga, baholash jarayonida "natija qanday bo'ldi" degan mezondan ko'ra "bola bu jarayonda qanday fikrladi va qanday yondashuvni qo'lladi" tamoyiliga ustuvor ahamiyat beriladi.

STEAM markazlari faoliyatining samaradorligini oshirishda monitoring tizimini takomillashtirish ham muhim ahamiyatga ega. Monitoring bolalarning rivojlanishini baholash, tahlil qilish va individual yondashuvni rejalashtirish vositasi sifatida xizmat qiladi. Unda portfel usuli, kuzatuv jadvallari, refleksiya suhbatlari, bolalar ishlari namunalari hamda raqamli kuzatuv texnologiyalaridan foydalanish tavsiya etiladi. Bunday baholash tizimi bola faoliyatini miqdoriy ko'rsatkichlar asosida emas, balki sifat jihatidan – tafakkur jarayoni, ijodkorlik darajasi va bilish faolligi orqali kompleks tahlil qilish imkonini beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, STEAM yondashuvi asosida tashkil etilgan rivojlantiruvchi markazlar ta'lim jarayonini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqadi. Mazkur yondashuv bolalarda fanlararo tafakkur, muammoli tahlil, amaliy tajriba, texnik fikrlash hamda san'at va dizayn idrokini uyg'un holda rivojlantirish imkonini beradi. Bu esa zamonaviy ta'limning ustuvor maqsadi bo'lgan mustaqil fikrlaydigan, tahliliy va ijodiy salohiyatga ega shaxsni shakllantirishga xizmat qiladi.

STEAM yondashuvini maktabgacha ta'lim muassasalarida tizimli ravishda joriy etish orqali bolalarda ilmiy izlanish va texnik tafakkurni erta yoshdan rivojlantirish, bilimni mustaqil ravishda yaratish hamda uni amaliyotda qo'llash kompetensiyasini shakllantirish, shuningdek, integrativ, muammoli va o'yin asosidagi ta'lim muhitini yaratish hamda tarbiyachilarning innovatsion metodik tayyorgarligini oshirish imkoniyati yuzaga keladi.

Natijada STEAM yondashuvi nafaqat rivojlantiruvchi markazlar faoliyati samaradorligini oshiradi, balki butun maktabgacha ta'lim tizimini ijodiy fikrlaydigan, fanlararo aloqalarni chuqur anglaydigan va kelajakda innovatsion tafakkur egalarini tayyorlashga xizmat qiluvchi zamonaviy tizimga aylantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi. Takomillashtirilgan ikkinchi nashr. – 2022.
2. U.M. Xalikova. Maktabgacha ta'limda pedagogik jarayonlarni loyihalashtirish metodikasi. O'quv qo'llanma. – Buxoro: "Fan va ta'lim" nashriyoti, 2022.
3. V. Grosheva, G.E. Djanpeisova, U.T. Mikailova, M.A. Kenjabayeva, N.A. Miftayeva. O'yin orqali ta'lim olish. – Toshkent, 2020.
4. Н.Г. Зайцева. Робототехника в детском саду. – Краснодар, 2019.
5. И.А. Помораева, В.А. Позина. Занятия по формированию элементарных математических представлений в средней группе детского сада. – Москва, 2019.
6. Abobakirova O.N. Bolalarni sahnalashtirish va ijodiy faoliyatga o'rgatish. O'quv qo'llanma. I nashr. – Farg'ona, 2022.
7. F. O'rinova. Maktabgacha ta'limda STEAM texnologiyalari. O'quv qo'llanma. – Farg'ona: "Poligraf Super Servis", 2024.
8. F. O'rinova. Maktabgacha ta'lim tarbiya metodikasi. Darslik. – Farg'ona: "Poligraf Super Servis" nashriyoti, 2024.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №3(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.